

Úvod do finanční správy

Petr Mrkývka

2017

Finanční správa

- Prastaré pojítka mezi financemi a veřejnou správou, správním právem a finančním právem.
- Merkl: pomocná funkce - slouží realizaci ostatních činností státu, negoval její samostatnost (Merkl, A. Obecné právo správní. Díl II. Praha – Brno: Orbis 1932)
- **X** Pošvář: samostatný díl veřejné správy
- Siblík: nástroj zajišťování dostatku peněžních prostředků pro státní správu, ale také jako bankovní dohled, dohled nad spořitelny a pojišťovnami, správu majetku státu ... (1947)

Z charakteristiky finanční správy

- 1. Veřejná správa součást metody regulace ve finančním právu**
- 2. Realizace finančního práva prostřednictvím metod a forem veřejné správy**
- 3. Součást veřejné finanční činnosti**
- 4. Různorodost segmentů veřejné finanční činnosti vyžaduje rozmanitost v implantaci prvků veřejné správy**

Vhodnost veřejné správy

- Moderní veřejná správa je chápána jako veřejná služba =
- ***Lidská aktivita, pro kterou jsou charakteristické čtyři základní rysy:***

1. Společensky užitečná a všeobecně potřebná aktivita

- Při existenci podmínky trvalé veřejné potřeby a veřejného zájmu nedává charakter veřejné finanční činnosti možnost privátní iniciativě a realizaci, a to z důvodu:
  - a) Nezájmu či neschopnosti soukromého sektoru, nebo
  - b) Škodlivosti (dosázení privátního profitu) – **homo oeconomicus** x *régime égalitaire*
- Výdělek – výsledek činnosti, **NE** cíl/účel

2. Stálost, trvalost, nepřerušitelnost

- Veřejná finanční činnost je nezbytná pro zajištění plnění funkcí státu
- Není možné ji jakkoliv přerušit, ani v případě krizí velkého rozsahu
- VS garant stálého, trvalého, nepřerušitelného poskytování veřejné služby

3. Obligatorní poskytování

- Veřejná finanční činnost vykazuje znaky obligatorní činnosti uvalené na konkrétní instituce a osoby, a to včetně státu, ústavním pořádkem a zákony
- Veřejná správa je veřejnou službou povinně vykonávanou příslušnými orgány veřejné moci, kdy stát garantuje naplnění parametrů služby – formální a materiální základ veřejné správy
- **Privilegium spravovat → povinnost sloužit**

4. Garance správnosti

- Veřejná finanční činnost je složitým konglomerátem činností realizovaných v zákonném rámci
- Veřejná správa – zásada legality, legitimacy, zásada legitimního očekávání etc.
- Veřejná správa je podrobena veřejné kontrole
- Veřejná správa je materiálně závislá na „čistých“ penězích

The background of the slide is a close-up photograph of numerous coins and banknotes of various denominations and colors, including gold, silver, and brown. The coins are scattered across the frame, some showing intricate designs and embossed text. The lighting is warm, highlighting the metallic and paper textures.

Předmět finančního práva

Předmět finanční správy

- *Ne všechny společenské vztahy tvořící předmět finančního práva jsou přímo vystaveny působení veřejné správy. Ne všechny normy finančního práva jsou realizovány formami a metodami veřejné správy (nezasahuje do nich – dohled, dozor, vliv).*

Řetězení realizace veřejné správy (Průcha)

Cíle
(účel)

Úkoly
(postuláty)

Funkce

Metody

Formy realizace

Cíl finanční správy

- **Ideální stát – maximální sociální užitečnost pro občany**
- ***H. Dalton, Základy veřejných financí (1930): stát, který umí hospodařit, není držgrešle, ale není prostopášný, nemyslí jen na současnost, ale i na budoucnost, zajistí občanům bezpečí, svobodu vlastního rozvoje a sociální jistotu zejména v nemohoucnosti a stáří ...***

Cíl 2

- Koresponduje s účelem existence veřejné finanční činnosti:
  1. Zabezpečení odpovídajícího materiálního základu k plnění funkcí státu a veřejné samosprávy
  2. Zabezpečení funkcí státního intervencionalizmu – redistribuční, stabilizační, adaptační, alokační, koordinační
  3. Zajištění stability měny a peněžního systému
  4. Zajištění hospodářských funkcí státu

Funkce finanční správy

Obecné fce VS : organizační, regulační, ochranná

Speciální fce FS:

- Plánovací,
- Rozhodovací,
- Příkazovací,
- Kontrolní,
- Koordinační,
- Kooperační,
- Stimulační, edukační, servisní,
- Konzultační,
- Informační,
- Depozitní,
- Evidenčně-účetní
- hospodářská

Metody FS

- Metody VS = způsoby činností, které realizují úkoly uložené veřejné správě
- Obecné metody VS – m. řízení, regulace, přesvědčování a donucení
- Metoda veřejné služby
- Specifické metody – m. administrativní, ekonomické, organizační
- Metody finančního působení veřejné správy
- Metody správy veřejných financí

Pojetí finanční správy

Finanční správa ve funkčním smyslu a v organizačním smyslu

- Ve funkčním smyslu: veřejná finanční činnost vykonávaná s použitím metod a forem veřejné správy
- V organizačním smyslu: soustava realizátorů finanční správy ve funkčním smyslu

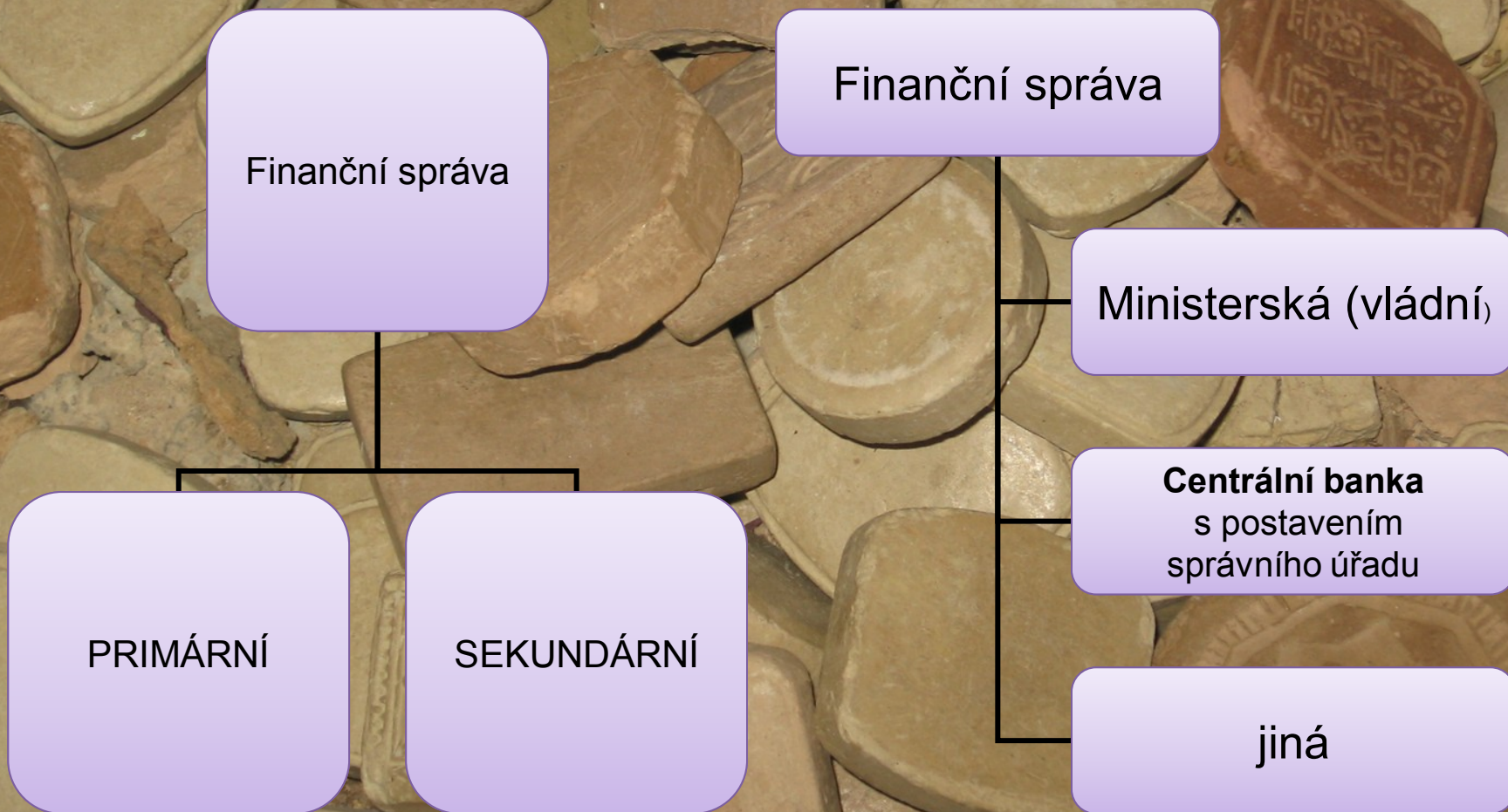
Typologie

1. **Správa vrchnostenská x nevrchnostenská**
2. **Správa vázaná x volná (diskrece)**
3. **Státní (vládní) správa x samospráva**
4. **Členění podle úkolů**
5. **Rezortní správa**
6. **Primární x sekundární správa**

Primární a sekundární finanční správa

- Primární finanční správa: MF, ČNB, NKÚ, FSČR, CSČR, státní fondy
- Sektor veřejných financí: P+S
- **Sekundární finanční správa:**
  1. Primární předmět činnosti – ne realizace VFČ
  2. Návaznost VFČ na primární předmět
  3. Nerespektuje dělbu moci (orgán veřejné moci) – soudy
  4. Veřejná kontrola - ... rezortní, FSČR, MF ...
  5. Netvoří obecnou strategii VFČ

Prostředí realizace finanční správy

Finanční správa

Správa veřejných financí

Správa veřejných příjmů

Správa veřejných výdajů

Správa daní

Správa cel

Správa ostatních příjmů

Správa peněžního systému

Správa finančního trhu

Teritoriální principy

- Centrální finanční správa – MF, ČNB
- Administrativní členění státu – obec, okres, kraj (1960)
- Obvody podle systému územních samosprávných celků – obec (typ), VÚSC
- Vlastní obvody podle potřeb FS
- Kombinovaný systém teritoriální a funkční (pobočky ČNB)

Teritoriální principy

- Centrální finanční správa – MF, ČNB
- Administrativní členění státu – obec, okres, kraj (1960)
- Obvody podle systému územních samosprávných celků – obec (typ), VÚSC
- Vlastní obvody podle potřeb FS
- Kombinovaný systém teritoriální a funkční (pobočky ČNB)

Koncentrace x dekoncentrace

- Relativní
- Koncentrace v systému národních výborů
- Dekoncentrace – vytváření speciálních orgánů k výkonu finanční správy
- Tendence dílčí koncentrace – specializace – specializované a odvolací fin. ředitelství

Centralizace x decentralizace

Centralizovaná finanční správa – pobočky

- ČNB
- Fondy

Decentralizace – fiskální federalismus

- Správa státních financí
- Správa financí územních samospráv
- Správa financí profesních (zájmových) veřejných korporací

Duální správa

- Správa vykonávaná dvěma orgány finanční správy bez vzájemného vrchnostenského vztahu
- Určující kritérium působnosti/příslušnosti: charakter (statut) adresáta FS
- Příklady: **devizové orgány** – MF, ČNB
FSČR: obecné FÚ,
Specializovaný FÚ

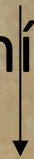
Dělená správa – funkční princip

- §§ 161-162 Daňového řádu
- Procesně dělená správa
- Institucionálně dělená správa

Nalézací řízení

Inkasní správa

Vymáhání

Ministerstvo financí

Ministerstvo financí

- Ústřední orgán státní správy
- Okruh činností vymezen zákonem č.2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, ve znění pozdějších předpisů (§4)
  - Úsek státních příjmů
  - Úsek finančního trhu
  - Ostatní úseky

Zákon...

- Ministerstvo financí je ústředním orgánem státní spravy pro státní rozpočet republiky, státní závěrečný účet republiky, státní pokladnu České republiky, finanční trh, regulaci vydávání elektronických peněz a ochranu zájmů spotřebitelů na finančním trhu s výjimkou výkonu dohledu nad finančním trhem v rozsahu působnosti České národní banky, pro zavedení jednotné měny euro na území České republiky, pro platební styk, daně, pojistné na důchodové spoření, poplatky a clo, finanční hospodaření, finanční kontrolu, přezkoumání hospodaření územních samosprávných celků, účetnictví, audit a daňové poradenství, věci devizové včetně pohledávek a závazků státu vůči zahraničí, ochranu zahraničních investic, pro tomboly, loterie a jiné podobné hry, hospodaření s majetkem státu, privatizaci majetku státu, příspěvek ke stavebnímu spoření a státní příspěvek na penzijní připojištění, ceny a pro činnost zaměřenou proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a vnitrostátní koordinaci při uplatňování mezinárodních sankcí za účelem udržování mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany základních lidských práv a boje proti terorismu, posuzuje dovoz subvencovaných výrobků a přijímá opatření na ochranu proti dovozu těchto výrobků.

Rozpočtové a daňové právo

- Ústřední orgán státní správy pro SR a SZÚ
- Iniciativa, řízení přípravy, průběžně hodnotí
- Finanční kontrola – řídí a koordinuje
- Daně (berně) – přenesení výkonu správy

Měnové a devizové právo

- Měnové právo – ústřední orgán pro zavedení jednotné měny EURO, pro platební styk a vydávání elektronických peněz (zbytek ČNB)
- Devizové právo – ochrana zahraničních investic a závazky & pohledávky státu
- Finanční trh – zbytková činnost (analytické činnosti a legislativa)

Ostatní oblasti

- Stavební spoření, penzijní připojištění
- Hospodaření se státním majetkem
- Privatizace národního majetku
- Kontrola cen
- Loterie, tomboly a jiné podobné hry (obecní a krajské úřady)
- Boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
- Přezkoumávání hospodaření ÚSC, dobrovolných svazků obcí a Regionálních rad soudržnosti
- Účetnictví, audit a daňové poradenství

Česká národní banka (ČNB)

- (1) Hlavním cílem činnosti České národní banky je péče o cenovou stabilitu. Česká národní banka dále pečuje o finanční stabilitu a o bezpečné fungování finančního systému v České republice. Pokud tím není dotčen její hlavní cíl, Česká národní banka podporuje obecnou hospodářskou politiku vlády vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu a obecné hospodářské politiky v Evropské unii se záměrem přispět k dosažení cílů Evropské unie. Česká národní banka jedná v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství.

(2) Česká národní banka plní tyto úkoly:

a) určuje měnovou politiku,

b) vydává bankovky a mince,

c) řídí peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank, zahraničních bank vykonávajících bankovní činnosti na území České republiky prostřednictvím své pobočky (dále jen „pobočka zahraniční banky“) a spořitelnic a úvěrních družstev, pečuje o jejich plynulost a hospodárnost a podílí se na zajištění bezpečnosti, spolehlivosti a efektivnosti platebních a vypořádacích systémů a na jejich rozvoji,

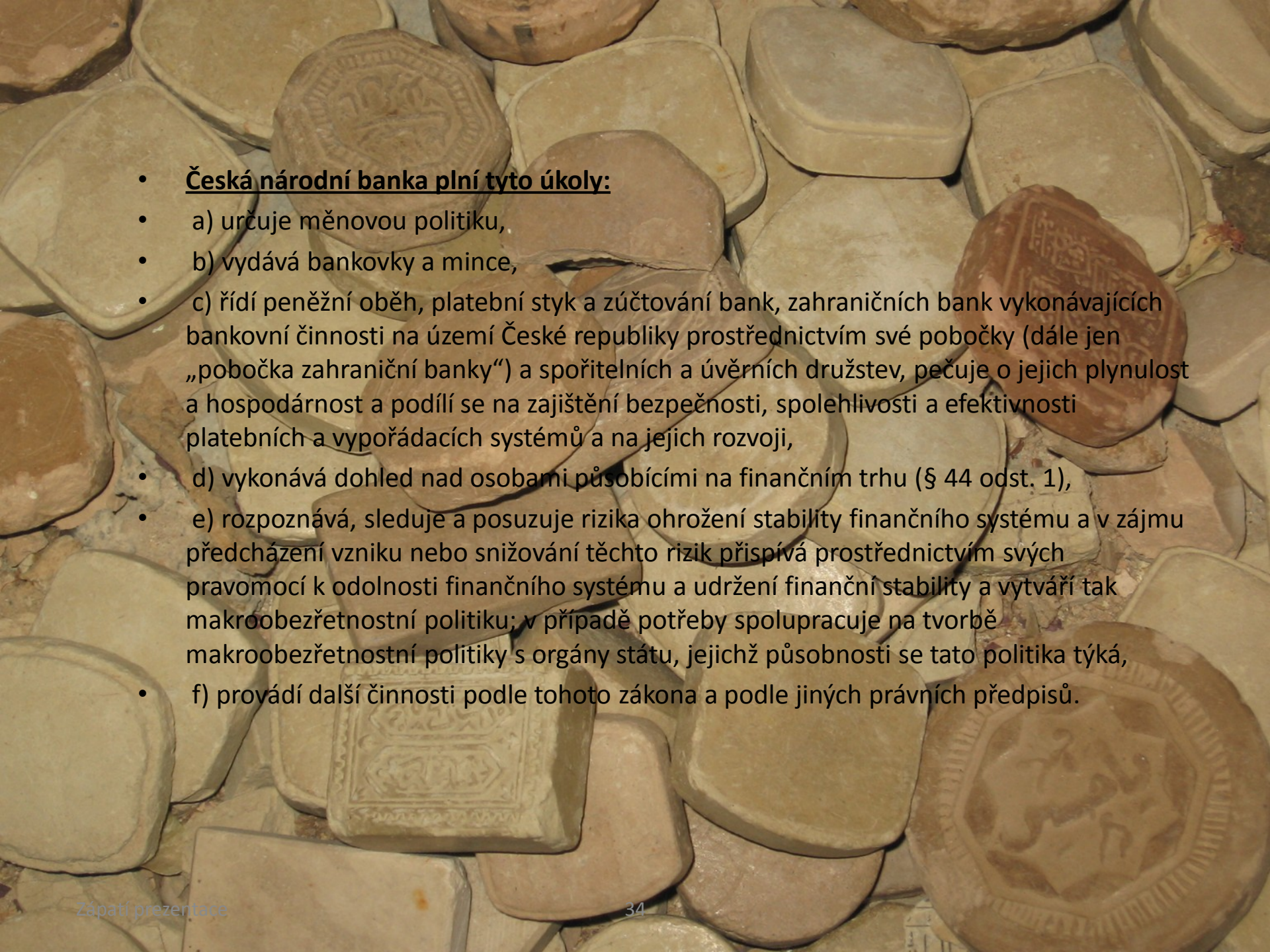
d) vykonává dohled nad osobami působícími na finančním trhu (§ 44 odst. 1),

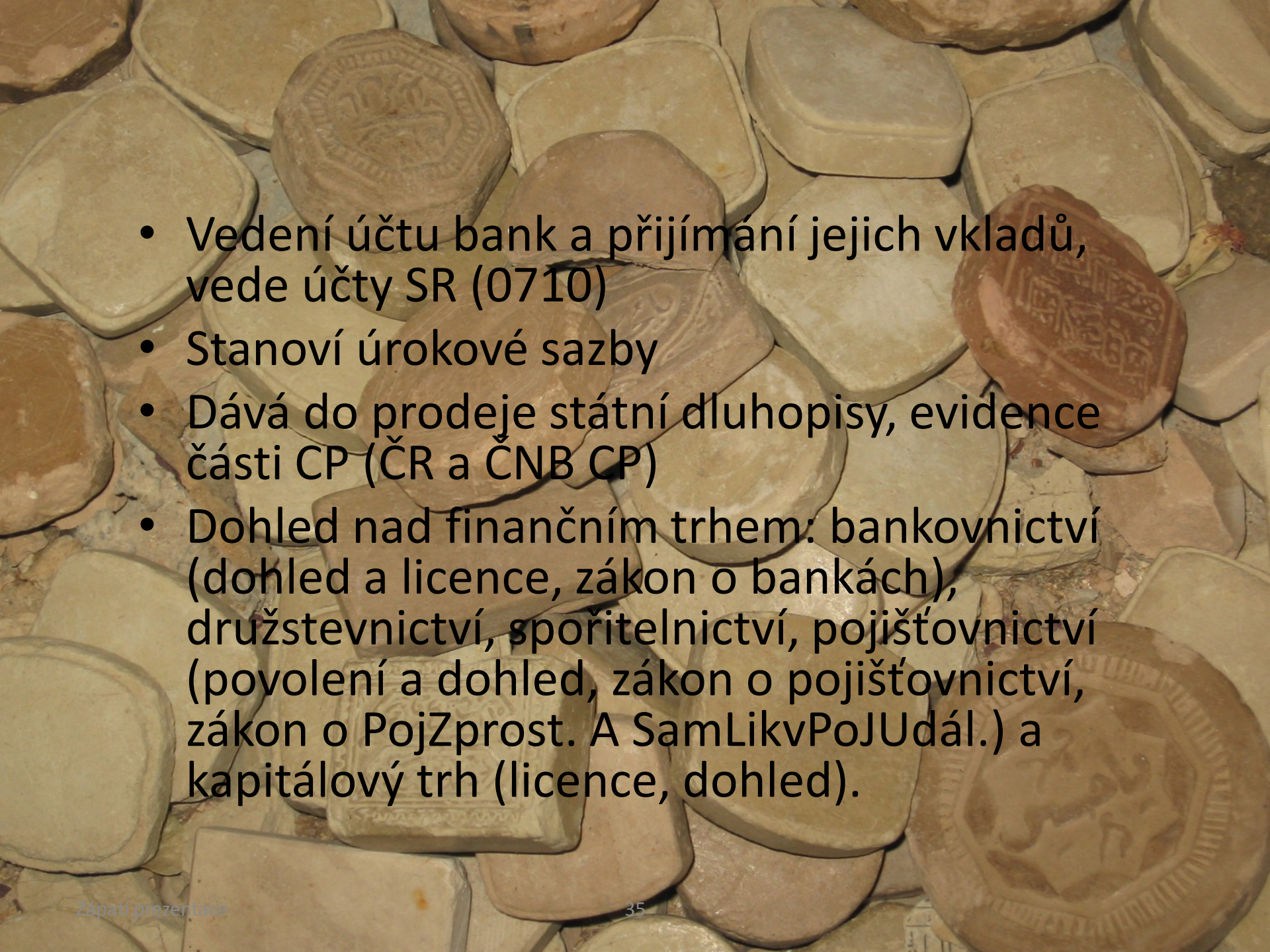
e) rozpoznává, sleduje a posuzuje rizika ohrožení stability finančního systému a v zájmu předcházení vzniku nebo snížení rizik tyto riziky přispívá prostřednictvím svých pravomocí k odolnosti finančního systému a udržení finanční stability a vytváří tak makrobezpečnostní politiku; v případě potřeby spolupracuje na tvorbě makrobezpečnostní politiky s orgány států, jejichž působnosti se tato politika týká,

f) provádí další činnosti podle tohoto zákona a podle jiných právních předpisů.¹⁾

(3) Česká národní banka při plnění svých úkolů spolupracuje s ústředními bankami jiných států, zahraničními orgány zabývajícími se dohledem nad finančním trhem, s mezinárodními finančními institucemi a mezinárodními orgány zabývajícími se dohledem nad finančním trhem a sjednává s nimi v rámci své působnosti příslušné dohody.

(4) Česká národní banka zváží možný dopad svého rozhodnutí, které hodlá vydat v souvislosti s výkonem dohledu podle odstavce 2 písm. d), na stabilitu finančního systému jiného členského státu Evropské unie, a to s přihlédnutím ke skutečnostem dostupným v době jeho vydání a zejména v případech, kdy nastane mimořádná situace, která by mohla fungování finančních systémů ovlivnit.

-
- **Česká národní banka plní tyto úkoly:**
  - a) určuje měnovou politiku,
  - b) vydává bankovky a mince,
  - c) řídí peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank, zahraničních bank vykonávajících bankovní činnosti na území České republiky prostřednictvím své pobočky (dále jen „pobočka zahraniční banky“) a spořitelních a úvěrních družstev, pečuje o jejich plynulost a hospodárnost a podílí se na zajištění bezpečnosti, spolehlivosti a efektivnosti platebních a vypořádacích systémů a na jejich rozvoji,
  - d) vykonává dohled nad osobami působícími na finančním trhu (§ 44 odst. 1),
  - e) rozpoznává, sleduje a posuzuje rizika ohrožení stability finančního systému a v zájmu předcházení vzniku nebo snižování těchto rizik přispívá prostřednictvím svých pravomocí k odolnosti finančního systému a udržení finanční stability a vytváří tak makrobezpečnostní politiku; v případě potřeby spolupracuje na tvorbě makrobezpečnostní politiky s orgány státu, jejichž působnosti se tato politika týká,
  - f) provádí další činnosti podle tohoto zákona a podle jiných právních předpisů.

-
- Vedení účtu bank a přijímání jejich vkladů, vede účty SR (0710)
  - Stanoví úrokové sazby
  - Dává do prodeje státní dluhopisy, evidence části CP (ČR a ČNB CP)
  - Dohled nad finančním trhem: bankovníctví (dohled a licence, zákon o bankách), družstevnictví, spořitelnictví, pojišťovnictví (povolení a dohled, zákon o pojišťovnictví, zákon o PojZprost. A SamLikvPoJUdál.) a kapitálový trh (licence, dohled).

Organizace

- Na územních pracovištích ústředí jsou dislokované vybrané útvary [sekce peněžní a platebního styku](#), [sekce licenčních a sankčních řízení](#), které na území České republiky zajišťují vybrané činnosti zejména provozního charakteru a plní **společně s ústředím a pobočkami (4)** úlohu kontaktních míst ČNB pro orgány státní správy a územní samosprávy, právnické osoby a fyzické osoby. Na územních pracovištích ústředí jsou dále dislokované vybrané útvary [samostatného odboru dohledu nad drobnými distributory finančních produktů](#), které na území České republiky zajišťují vybrané činnosti dohledu nad finančním trhem ve vymezené působnosti.
- Praha – [ústředí](#), [pobočka](#)
- Brno – [pobočka](#), [územní pracoviště ústředí](#)
- Hradec Králové – [pobočka](#), [územní pracoviště ústředí](#)
- Ostrava – [pobočka](#), [územní pracoviště ústředí](#)
- České Budějovice – [územní pracoviště ústředí](#)
- Plzeň – [územní pracoviště ústředí](#)
- Ústí nad Labem – [územní pracoviště ústředí](#)

Bankovní rada

- guvernér ČNB: [Jiří Rusnok](#)
- viceguvernér ČNB: [Mojmír Hampl](#)
- viceguvernér ČNB: [Vladimír Tomšík](#)
- člen bankovní rady ČNB: [Vojtěch Benda](#)
- člen bankovní rady ČNB: [Oldřich Dědek](#)
- člen bankovní rady ČNB: [Marek Mora](#)
- člen bankovní rady ČNB: [Tomáš Nidetzký](#)

- Pl. ÚS 14/01 – bez kontrassegnace

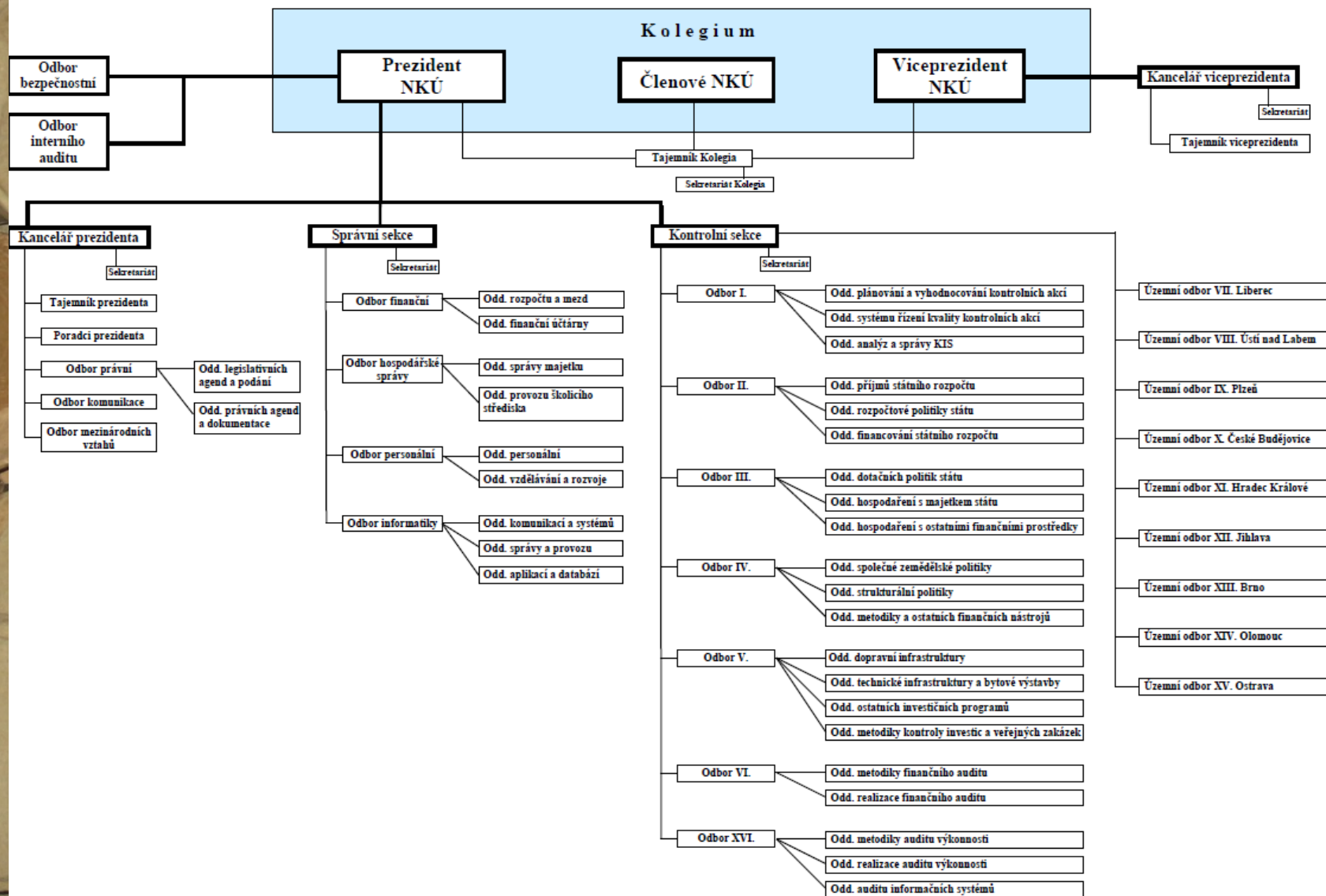
Poradní orgány:

Rozkladová komise: Rozkladová komise je poradní orgán bankovní rady pro přípravu návrhů rozhodnutí bankovní rady České národní banky vydávaných ve správním řízení

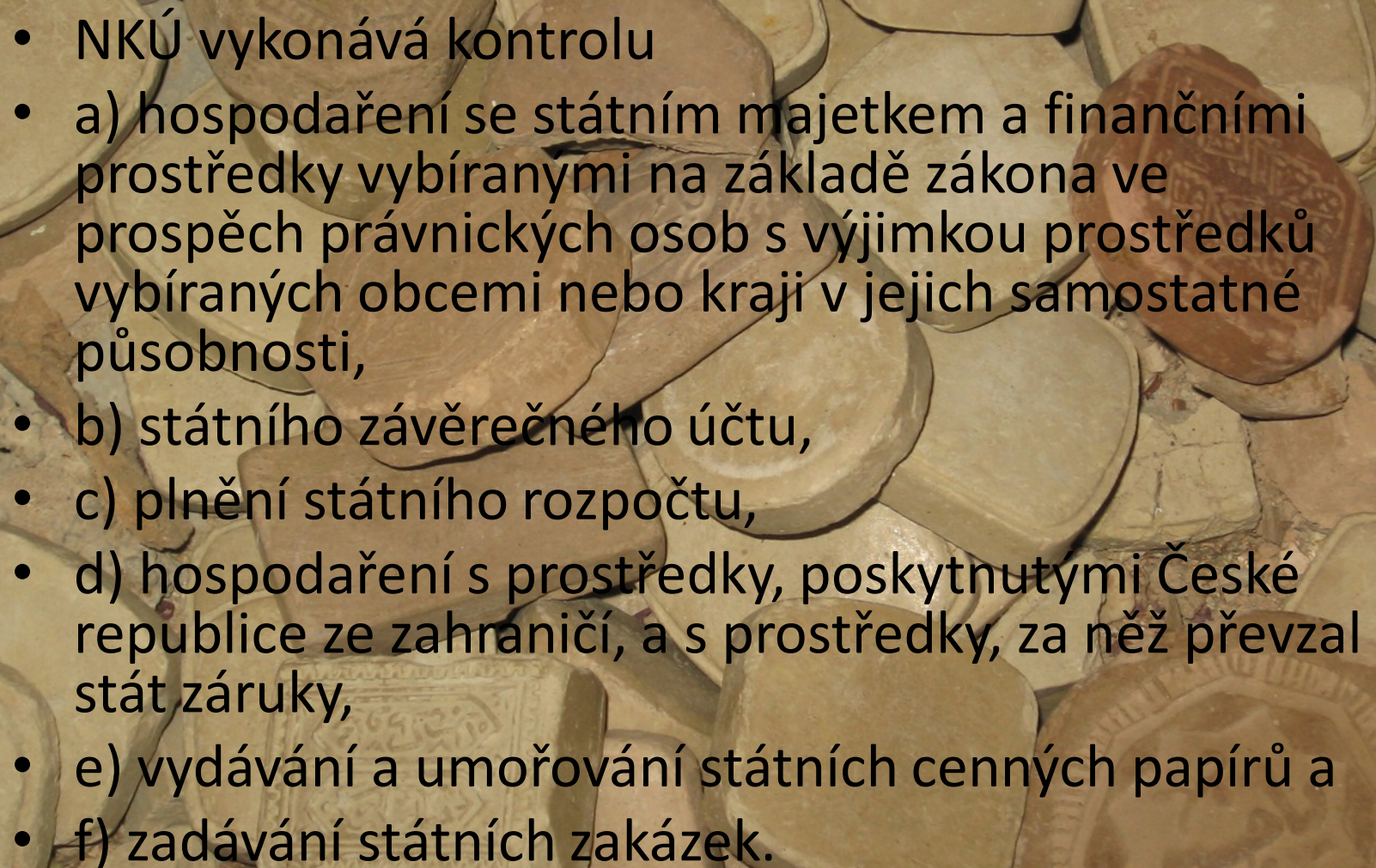
Nejvyšší kontrolní úřad

- Čl. 97 Ústavy ČR
- Zákon č. 166/1993 Sb. o NKÚ
- Kolegiální (Kolegium NKÚ 15 členů, prezident a viceprezident) anglosaský (x latinský) model rozhodování (nemůže přímo zasahovat – až dle jeho info primární orgány) – kontrolní závěry (po námitkách a stížnostech)

Organizační schéma NKÚ

-
- NKÚ vykonává kontrolu
  - a) hospodaření se státním majetkem a finančními prostředky vybíranými na základě zákona ve prospěch právnických osob s výjimkou prostředků vybíraných obcemi nebo kraji v jejich samostatné působnosti,
  - b) státního závěrečného účtu,
  - c) plnění státního rozpočtu,
  - d) hospodaření s prostředky, poskytnutými České republice ze zahraničí, a s prostředky, za něž převzal stát záruky,
  - e) vydávání a umořování státních cenných papírů a
  - f) zadávání státních zakázek.